

Ministerstvo pôdohospodárstva SR
Dobrovičova č. 12, 812 66 Bratislava
Štátna veterinárna a potravinová správa SR
Botanická č. 17, 842 13 Bratislava

**NÁRODNÝ KONTROLNÝ PROGRAM
PRE SALMONELOVÉ INFEKČIE V KRŔDĽOCH
NOSNÍC KURY DOMÁCEJ (*GALLUS GALLUS*) PRODUKUJÚCICH VAJCIA
NA ĽUDSKÚ SPOTREBU
V SLOVENSKEJ REPUBLIKE V ROKOCH 2008 - 2010**

aktualizovaná verzia platná od 1. januára 2009

predložil
MVDr. Ján Pliešovský, CSc.
ústredný riaditeľ ŠVPS SR

schválil
Ing. Stanislav Becík, PhD.
minister pôdohospodárstva SR

Bratislava, december 2008

1. Ciele programu
2. Právny podklad programu
3. Vymedzenie pojmov
4. Štruktúra a organizácia príslušných orgánov
5. Diagnostika
6. Systém hlásenia ochorenia a povinnosti chovateľa
7. Premiestňovanie hydiny a klasifikácia krdľov
8. Kompenzácia pri ozdravovaní
9. Monitoring salmonel v krdľoch nosníc na roky od 2008 – 2010
10. Opatrenia v krdľoch nosníc v prípade podozrenia na výskyt a potvrdenia invázií salmonel
11. Epidemiologické šetrenie ochorení pochádzajúcich z potravy
12. Vakcinácia a používanie antimikrobiálnych látok
13. Registrácia chovov nosníc
14. Štruktúra produkcie krmiva pre hydinu a schéma odberu vzoriek krmív
15. Identifikácia možného zdroja kontaminácie
16. Vedenie záznamov na farmách
17. Prílohy

Tento program je povinný na celom území Slovenskej republiky vo všetkých úžitkových chovoch nosníc druhu kura domáca (*Gallus gallus*), ktoré uvádzajú na trh vajcia určené na ľudskú spotrebu a sú schválené a registrované v súlade s bodom č. 13 tohto programu.

Ako konzumné vajcia na priamu ľudskú spotrebu sa môžu používať len vajcia, ktoré pochádzajú z krdľa nosníc určených na komerčné účely, ktorý podlieha tomuto národnému kontrolnému programu a na ktorý sa nevzťahujú obmedzenia vyplývajúce z veterinárnych opatrení nariadených v súlade s týmto programom.

Tento program sa vzťahuje:

- na odchovné krdle mládok – od naskladnenia jednodňových kurčiat, ktoré sú určené na chov nosníc až do doby presunu mládok do znáškovej fázy
- na chov nosníc v produkčnej fáze až do doby ukončenia znášky.

Vajcia sa môžu používať na priamu ľudskú spotrebu (ako konzumné vajcia) len keď pochádzajú z krdľa nosníc, v ktorých sa uplatňuje tento kontrolný program.

Vajcia pochádzajúce z krdľov s neznámym zdravotným štatútom, v ktorých existuje podozrenie na nákazu inváznymi sérotypmi salmonely alebo je potvrdená nákaza inváznymi sérotypmi salmonely, pri ktorých je stanovený cieľ zníženia počtu baktérií alebo ktoré boli označené za zdroj nákazy v konkrétnom prípade výskytu ochorenia pochádzajúceho z potravín u ľudí, možno používať na priamu ľudskú spotrebu len v prípade, že sú ošetrené spôsobom, ktorým sa zabezpečí zničenie všetkých sérotypov salmonely s významom pre verejné zdravie, v súlade s právnymi predpismi Spoločenstva o hygiene potravín.

1. Ciele programu

Tento program sa uplatňuje od 1. januára 2008 do 31. decembra 2010.

Cieľom na zníženie výskytu *Salmonella enteritidis* a *Salmonella typhimurium* u dospelých nosníc *Gallus gallus* je ročné minimálne percentuálne zníženie pozitívnych krdľov dospelých nosníc najmenej o 20 %, pokiaľ prevalencia v predchádzajúcom roku bola medzi 10 a 19 %.

Pre rok 2009 Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky cieľ stanovila na základe výsledkov Štúdie prevalencie salmonel v krdľoch nosníc, ktorá sa vykonala v súlade s rozhodnutím Komisie č. 2004/665/ES. V rámci štúdie prevalencie v Slovenskej republike bola zistená 10 % - ná prevalencia *Salmonella spp.* Výsledky tejto štúdie sú uvedené v prílohe č. 2.

Program ozdravovania sa každoročne vyhodnocuje.

Úradné vzorky v chovoch sú odobraté a poslané do Národného referenčného laboratória - ŠVPÚ Bratislava prostredníctvom úradných veterinárnych lekárov z príslušných regionálnych veterinárnych a potravinových správ, ktorí takisto nariaďujú veterinárne opatrenia v prípade pozitívnych výsledkov. Vzorky z iniciatívy prevádzkovateľa sú odobrané prostredníctvom súkromných veterinárnych lekárov.

2. Právny podklad programu

Právnym podkladom Národného kontrolného programu sú:

- **Zákon č. 39/2007 Z. z.** o veterinárnej starostlivosti v znení zákona č. 99/2008 Z. z. (ďalej len „zákon č. 39/2007 Z.z.“)
- **Nariadenie č. 2160/2003/ES** Európskeho parlamentu a Rady zo 17. novembra 2003 o kontrole salmonely a ostatných špecifikovaných zoonotických pôvodcov pochádzajúcich z potravín (ďalej len „nariadenie č. 2160/2003/ES“)
- **Nariadenie vlády SR č. 626/2004 Z. z.** o monitorovaní zoonóz a pôvodcov zoonóz (ďalej len „nariadenie vlády č. 626/2004 Z.z.“)
- **Nariadenie Komisie (ES) č. 1168/2006** z 31. júla 2006, ktorým sa vykonáva nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2160/2003, pokiaľ ide o cieľ Spoločenstva znížiť prevalenciu určitých sérotypov salmonely u nosníc *Gallus gallus* a ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1003/2005 (ďalej len „nariadenie Komisie č. 1168/2006“)
- **Nariadenie Komisie (ES) č. 1177/2006** z 1. augusta 2006, ktorým sa vykonáva nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2160/2003, pokiaľ ide o požiadavky na používanie špecifických metód kontroly v rámci národných programov kontroly salmonely u hydiny (ďalej len „nariadenie Komisie č. 1177/2006“)
- **Nariadenie Komisie (ES) č. 1237/2007** z 23. októbra 2007, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2160/2003 a rozhodnutie 2006/696/ES, pokiaľ ide o uvádzanie vajec z kŕdľov nosníc nakazených salmonelou na trh (ďalej len „nariadenie Komisie č. 1237/2007“)

Príslušnými orgánmi zodpovednými za kontrolu a koordináciu plnenia programu sú orgány štátnej správy vo veterinárnej oblasti.

3. Vymedzenie pojmov

Na účely tohto programu:

- a. **Kŕdeľ** – znamená všetku hydinu rovnakého zdravotného stavu držanú v tom istom zariadení alebo za tým istým uzáverom a tvoriacu jednu epizootologickú jednotku, v prípade hydiny v zastrešenom zariadení sem patria všetky vtáky, ktoré žijú v tom istom priestore na dýchanie.
- b. **Infikovaný kŕdeľ** - Na účely overenia dosiahnutia cieľa Spoločenstva sa kŕdeľ nosníc považuje za pozitívny v prípade, že sa zaznamená výskyt *Salmonella enteritidis* a *Salmonella typhimurium* (iných ako kmeňov očkovacej látky) v jednom alebo vo viacerých vzorkách kŕdľa nosníc. Pozitívne kŕdle nosníc sa spočítajú iba raz, odhliadnuc od počtu odberov vzoriek a testov, a nahlásia sa iba v prvom roku zistenia. Na účely cieľa Spoločenstva sa kŕdeľ nosníc považuje za infikovaný aj v prípade,

keď výskyt *Salmonella enteritidis* a *Salmonella typhimurium* nie je zaznamenaný, ale prítomnosť antimikrobiálnych látok alebo efekt bakteriálneho rastového inhibítora áno.

c. **invázne sérovary salmonel** na účely tohto programu sú:

- *Salmonella enteritidis*
- *Salmonella typhimurium*

Pri epidemiologickom šetrení ochorení pochádzajúcich z potravy, za pozitívne sa považujú vzorky, v ktorých bola potvrdená prítomnosť sérovarov salmonel, ktoré pôsobili ochorenie u ľudí.

d. **úradný veterinárny lekár** je veterinárny lekár podľa § 12 zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti

e. **úradné vzorky** – vzorky odobraté úradnými veterinárnymi lekármi regionálnych veterinárnych a potravinových správ.

f. **d'alsie pojmy** sú uvedené v § 2 nariadení vlády SR č. 297/2003 Z. z. o zdravotných podmienkach pri výmenách hydiny a násadových vajec s členskými štátmi, pri ich premiestňovaní a dovoze z tretích krajín.

4. Štruktúra a organizácia príslušných orgánov

Centrálnou autoritou, ktorá zodpovedá za kontrolu a koordináciu implementácie tohto programu je Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky.

Orgánmi zodpovednými za implementáciu tohto programu sú krajské (8) a regionálne (40) veterinárne a potravinové správy.

Ministerstvo pôdohospodárstva SR

- schválenie národného kontrolného programu
- zverejňuje program prostredníctvom vestníka Ministerstva pôdohospodárstva SR
- potvrdzuje mimoriadne núdzové opatrenia na návrh hlavného veterinárneho lekára

Štátna veterinárna a potravinová správa SR

- vypracovanie národného kontrolného programu
- vyhodnotenie monitoringu v SR
- predkladanie ročnej správy Európskej Komisii
- návrh rozpočtu na vykonanie národného kontrolného programu ministromi pôdohospodárstva

Krajská veterinárna a potravinová správa

- vyhodnocovanie monitoringu a nálezovej situácie v kraji
- kontrola plnenia nariadených opatrení
- metodické usmerňovanie

Regionálna veterinárna a potravinová správa

- zabezpečenie odberu úradných vzoriek
- implementácia a kontrola monitoringu v chovoch
- schválenie vakcinačného programu v odchovoch mláďok v súlade s bodom č. 12

- vyhodnocovanie monitoringu a nákazovej situácie v regióne
- vyplácanie finančných úhrad a následné predkladanie týchto na refakturáciu na ŠVPS SR
- nariadenie opatrení v prípade podozrenia alebo potvrdenia infekcie inváznymi salmonelami
- kontrola plnenia nariadených veterinárnych opatrení

Štátny veterinárny a potravinový ústav Košice a Štátny veterinárny ústav Zvolen

- vykonávajú laboratórnu diagnostiku
- odovzdávajú výsledky testovaní NRL

Štátny veterinárny a potravinový ústav Dolný Kubín – Národné referenčné laboratórium pre antimikrobiálne látky

- vykonáva laboratórnu diagnostiku salmonel
- odovzdáva výsledky testovaní NRL pre salmonely
- vykonáva konfirmačné analýzy v prípade zistenia inhibičných látok skrinovým vyšetrením

Štátny veterinárny a potravinový ústav Bratislava

- vykonáva laboratórnu diagnostiku
- bakteriologické vyšetrenie úradných vzoriek
- vyhodnocovanie a spracovanie dát vyšetrení za SR
- odborný servis
- evidencia výsledkov vyšetrení v elektronickej forme

5. Diagnostika

Laboratórna diagnostika každej vzorky v rámci tohto programu zahŕňa:

- bakteriologické vyšetrenie na prítomnosť invázných salmonel (kultivácia, typizácia, test antimikrobiálnej citlivosti a test na prítomnosť inhibičných látok) vzoriek odobratých od zvierat v súlade s bodom č. 9, 10 a 11 tohto programu;
- bakteriologické vyšetrenie na prítomnosť invázných salmonel (kultivácia a typizácia) vzoriek zo sterov z povrchov hál na kontrolu účinnosti dezinfekcie v súlade s bodom č. 10.1.B, pričom stery pochádzajúce z jednej haly musia byť vyšetrené ako 1 vzorka bez ohľadu na počet sterov;
- bakteriologické vyšetrenie na prítomnosť invázných salmonel (kultivácia a typizácia) vzoriek krmív vrátane krmných zmesí v súlade s bodom č. 15;
- bakteriologické vyšetrenie na prítomnosť invázných salmonel (kultivácia a typizácia) vzoriek vody používanej na napájanie hydiny v súlade s bodom č. 15.

Diagnostiku vykonávajú štátne veterinárne laboratóriá v SR:

- Štátny veterinárny a potravinový ústav Bratislava (ŠVPÚ Bratislava);
- Štátny veterinárny a potravinový ústav Dolný Kubín (ŠVPÚ Dolný Kubín);
- Štátny veterinárny a potravinový ústav Košice;
- Štátny veterinárny ústav Zvolen.

Národným referenčným laboratóriom (NRL) je ŠVPÚ Bratislava, ktorý jediný môže vykonávať laboratórnu diagnostiku úradných vzoriek, sérotypizáciu a uskladňuje izoláty.

Postup skúmania vzoriek používaný štátnymi veterinárnymi laboratóriami za účelom diagnostiky sa nachádza v prílohe č. 1.

Laboratóriá, ktoré vykonávajú analýzu vzoriek v rámci tohto programu musia mať systém kvality v súlade so štandardom ISO17025 a musia byť pod kontrolou národného referenčného

laboratória.

Diagnostika vykonávaná v iných laboratóriách, ktoré sú uvedené v tomto bode, sa neuznáva na účel monitoringu v súlade s týmto programom.

6. Systém hlásenia ochorenia a povinnosti chovateľa

Na základe § 37 zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti je vlastník, držiteľ alebo iné fyzické alebo právnické osoby oprávnené disponovať so zvieratami, príp. prevádzkovateľ liahne povinný bez meškania hlásiť orgánu veterinárnej správy každé podozrenie na prítomnosť zoonóz a pôvodcov zoonóz (invázných salmonel) alebo laboratórne potvrdenie ich výskytu v chove a umožniť vyšetrenie chovu.

V prípade porušenia zákona, dopustí sa vlastník, držiteľ podľa § 48 zákona č. 39/2007 Z.z. o veterinárnej starostlivosti, priestupku a podľa § 50 tohto zákona správneho deliktu.

Povinnosti chovateľa

- spracovať a dodržiavať plán DDD činnosti na farme a viesť evidenciu o všetkých dezinfekciách a preventívnych opatreniach;
- spracovať v spolupráci so súkromným veterinárnym lekárom vakcinačný program pre odchov mládok a tento vakcinačný program predložiť na príslušnú regionálnu veterinárnu a potravinovú správu na schválenie v súlade s bodom č. 12 tohto programu. O vykonaných vakcináciách chovateľ musí viesť presnú evidenciu;
- je povinný vykonať monitoring v súlade s bodom č. 9;
- je povinný viesť záznamy na farme v súlade s bodom č. 16.

Odporúčania pre chovateľa

Spracovať a dodržiavať správnu chovateľskú prax – opatrenia biologickej bezpečnosti, ktorá zahŕňa všetky chovateľské postupy od jednoduchých kurčiat až po zaradenie mládok do produkčnej fázy a pokračujúci chov nosníc. Opatrenia biologickej bezpečnosti je súhrn chovateľských a zoohygienických opatrení, ktoré zvyšujú hygienickú úroveň chovov a pomáha znižovať riziko zavlečenia infekcie a minimalizuje možnosť šírenia infekcie v rámci chovu.

7. Premiestňovanie hydiny a klasifikácia kráľov

Všeobecné ustanovenia

Premiestňovanie hydiny a násadových vajec sa vykonáva na účely prevencie a kontroly nakažlivých chorôb a podľa zdravotnej situácie v chove vo vzťahu k tomuto ochoreniu. Premiestňovanie podlieha veterinárnej kontrole a vykonáva sa podľa Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 297/2003 o zdravotných podmienkach pri výmenách hydiny a násadových vajec s členskými štátmi, pri ich premiestňovaní a dovoze z tretích krajín.

8. Kompenzácie pri ozdravovaní

- Laboratórna diagnostika úradných vzoriek je hrazená zo štátneho rozpočtu.

- Laboratórne vyšetrenie potvrdzujúcich úradných vzoriek v prípade negatívnych výsledkov sú hrazené zo štátneho rozpočtu.
- Náklady na nákup očkovacích látok používané na vakcináciu v odchove mládok v súlade s bodom č. 12 sú hrazené zo štátneho rozpočtu.
- § 45 zákona č. 39/2007 Z. z. upravuje náhradu škody, ktorá bude vyplatená vlastníčkovi zvierat v dôsledku výskytu zoonózy.

Ak sa na území Slovenskej republiky vyskytne salmonelóza, tak Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky na základe návrhu hlavného veterinárneho lekára rozhodne o uplatnení úhrady škôd a nákladov pre chovateľov v súlade so Schémou štátnej pomoci na úhradu škôd spôsobených usmrtením zvierat v dôsledku nariadeného opatrenia (Číslo schémy: XA126/2008), ktorá je zverejnená na internetovej stránke Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky (<http://www.land.gov.sk/sk/index.php?navID=161&id=528>).

9. Monitoring salmonel v krdľoch nosníc v rokoch 2008 – 2010

Monitoring sa skladá z dvoch navzájom sa dopĺňajúcich súborov aktivít. Vzorky z krdľov nosníc sa odoberajú:

- na podnet prevádzkovateľa alebo chovateľa prostredníctvom súkromného veterinárneho lekára; chovateľ na svoje vlastné náklady zabezpečí odbery vzoriek prostredníctvom súkromného veterinárneho lekára a laboratórne vyšetrenie vzoriek v laboratóriách uvedených v bode č. 5
- ako úradné odbery vzoriek plne hrazené zo štátneho rozpočtu; úradné odbery vzoriek zabezpečujú regionálne veterinárne a potravinové správy prostredníctvom úradných veterinárnych lekárov.

Rámec odberu vzoriek zahŕňa všetky krdle mládok a dospelých nosníc *Gallus gallus*.

Monitoring v odchovnej fáze mládok:

Vzorky z odchovu mládok sa odoberajú na podnet prevádzkovateľa a musia byť odobrané minimálne od:

- Jednodňových kurčiat** - mekónium z prepravných krabíc, v ktorých boli kurčatá zaslané do chovu, prípadne podstielkový papier a z kurčiat uhynutých v prepravných krabicach. Minimálny súčet obidvoch druhov vzoriek má byť 60.
- Mládok dva týždne pred presunom do znáškovej fázy** -
 - odoberú sa vzorky trusu; každá vzorka je zložená zo samostatných čerstvých vzoriek trusu, z ktorých každý váži najmenej jeden gram a je odobratý buď ľubovoľne na určitom počte bodov budovy, v ktorom sú vtáky držané, alebo, keď majú vtáky voľný prístup do viac ako jednej budovy jedného určeného chovu, je odobratý z každej skupiny budov chovu, v ktorom sú vtáky držané;
 - počet miest, z ktorých sa majú odobrať rôzne vzorky trusu na vytvorenie súbornej vzorky, je uvedený v tabuľke č. 1.

Tabuľka č. 1 – počet vzoriek trusu, ktoré sa odoberú z budovy alebo areálu na farme, na základe počtu operencov chovaných v budove.

Počet operencov chovaných v budove	Počet vzoriek trusu, ktoré sa odoberú z budovy alebo areálu na farme
250-349	200
350-449	220
450-799	250
800-999	260
1000 alebo viac	300

Monitoring u dospelých krdľov nosníc produkujúcich vajcia na ľudskú spotrebu (produkčná fáza úžitkových nosníc):

Vzorky z krdľov dospelých nosníc sa odoberajú jednak z iniciatívy prevádzkovateľa a úradní veterinárni lekári odoberajú úradné vzorky.

A: ODBER VZORIEK Z INICIATÍVY PREVÁDZKOVATEĽA:

Odber vzoriek na podnet prevádzkovateľa sa uskutoční najmenej každých pätnásť týždňov. Prvý odber vzoriek sa uskutoční vo veku 24 týždňov (+/- 2 týždne).

Postup pri odbere vzoriek

S cieľom zvýšiť na maximum citlivosť odberu vzoriek sa budú vzorky z trusu aj prostredia odoberať najmenej nasledovne:

- **V prípade krdľov chovaných v kletke** sa odoberie 2 × 150 gramov čerstvého trusu zo všetkých pásov alebo škrabiek po vyčistení trusu z daných zariadení v prevádzke; v prípade stupňovitých kliek bez škrabiek alebo pásov sa však musí odobrať 2 × 150 gramov zmiešaného čerstvého trusu zo 60 rôznych miest v odpadových jamách pod kliekami.
- **V prípade krdľov chovaných v halách na podstielke alebo vo voľnom výbehu** sa odoberú dva páry návlekov na topánky alebo ponožiek bez zmeny obuvi medzi návlekmami.

B: ÚRADNÝ ODBER VZORIEK NA ÚČELY KONTROLY

Úradný odber vzoriek na účely kontroly je vykonaný nasledovne:

- a) 1x ročne jedna úradná vzorka z každého krdľa nosníc v chove s najmenej 1 000 jedincami;

- b) úradná vzorka z krdľa nosíc vo veku 24 týždňov (+/- 2 týždne), ktoré sa nachádzajú v halách, kde bol zaznamenaný výskyt salmonely v predchádzajúcom krdli;
- c) úradná vzorka vo všetkých prípadoch podozrenia nákazy na *Salmonella spp.* v rámci epidemiologického vyšetrovania vypuknutia ochorenia z potravín v súlade s § 8 nariadenia vlády SR. č. 626/2004 Z.z.;
- d) úradná vzorka zo všetkých krdľov nosíc v chove, v prípade zistenia výskytu *Salmonella enteritidis* alebo *Salmonella typhimurium* v danom chove;
- e) úradná vzorka (potvrdzujúca) z úžitkového chovu nosíc na potvrdenie pozitívneho výsledku zo samokontroly chovateľa alebo pozitívneho výsledku úradnej vzorky;
- f) v prípadoch, kde to príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa považuje za vhodné – napr. z dôvodu podozrenia na falošne negatívne výsledky.

Jeden odber vzoriek na podnet prevádzkovateľa môže nahradiť odber vykonaný príslušnou regionálnou veterinárnou a potravinovou správou.

Postup pri odbere úradných vzoriek

V prípade odberu úradných vzoriek úradným veterinárnym lekárom z príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správy sa odoberie 250 ml prachu s obsahom najmenej 100 gramov prachu zo zdrojov prachu v hale. Pokiaľ obsah prachu nie je dostatočný, odoberie sa dodatočná vzorka 150 gramov čerstvého trusu alebo dodatočný pár návlekov na topánky alebo ponožiek.

V prípade úradného odberu vzoriek uvedeného v bode B písm. b), c) a d) a e) musí byť zabezpečený aj odber 1 vzorky (1 nosnica z každého krdľa) na účely vyšetrenia na rezíduá inhibičných látok. V prípade pozitívneho výsledku vyšetrenia na rezíduá inhibičných látok, príslušný krdel' bude považovaný za pozitívny. Úradné vzorky určené na vyšetrenie rezíduí inhibičných látok môžu byť vyšetrené v Štátnom veterinárnom a potravinovom ústave v Bratislave, v Dolnom Kubíne alebo v Košiciach (ďalej „ústavy“). Ústavy vykonajú vyšetrenie na rezíduá inhibičných látok mikrobiologickou metódou „STAR“ a PREMI TEST – om. V prípade pozitívneho testu sa vykoná vyšetrenie na prítomnosť bakteriostatík v ŠVPÚ v Dolnom Kubíne metódami HPLC. Požadované vyšetrenie na rezíduá inhibičných látok úradný veterinárny lekár príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správy musí uviesť aj do žiadanky na laboratórne vyšetrenie (v časti „Anamnéza“).

Úradný veterinárny lekár pri odbere úradných vzoriek musí vyplniť žiadanku na veterinárne laboratórne vyšetrenie chorôb hydiny. Do anamnézy musí byť uvedené dôvod úradného odberu vzoriek (podľa bodu B). Vzhľadom na fakt, že krdel' predstavuje epizootologickú jednotku, správne označenie krdľa je nevyhnutné.

Pri odbere úradných vzoriek okrem žiadanky úradný veterinárny lekár vyplní aj Protokol o úradnom odbere vzoriek v rámci Národného kontrolného programu pre salmonelové infekcie v chovoch nosíc (príloha č. 6). Pri odbere úradných vzoriek musí byť vykonaná kontrola dodržiavania zoohygienických preventívnych opatrení a sanitačného programu v krdli. Jeden originál protokolu o úradnom odbere vzoriek úradný veterinárny lekár odovzdá prevádzkovateľovi chovu a druhý originál zostáva na príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správe.

Výsledky a podávanie správ

Na účely tohto programu sa krdel' nosíc považuje za pozitívny v prípade, že sa zaznamená výskyt *Salmonella enteritidis* a/alebo *Salmonella typhimurium* (iných ako kmeňov očkovacej látky) v jednom alebo vo viacerých vzorkách krdľa nosíc.

Krídľ nosníc sa považuje za infikovaný aj v prípade, keď výskyt *Salmonella enteritidis* a/alebo *Salmonella typhimurium* nie je zaznamenaný, ale prítomnosť antimikrobiálnych látok áno.

Výsledky všetkých vyšetrení v odchovoch mládok a v chovoch úžitkových nosníc hlásia štátne veterinárne laboratóriá v SR príslušným regionálnym veterinárnym a potravinovým správam, chovateľom a súkromnému veterinárnemu lekárovi. Ročnú správu o výsledkoch hlásia regionálne veterinárne a potravinové správy v stanovenom termíne na Štátnu veterinárnu a potravinovú správu Slovenskej republiky (na vedomie posielajú hlásenie na krajskú veterinárnu a potravinovú správu). Keď je v uskutočnenom sledovaní zistená v krídli prítomnosť *Salmonella enteritidis*, *Salmonella typhimurium* osoba zodpovedná za laboratórium uskutočňujúce vyšetrenie, osoba vykonávajúca vyšetrenie alebo vlastník krídľa, okamžite oznámi výsledky príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správy, ktorá nariadi veterinárne opatrenia v príslušnom chove a bezodkladne informujú o tom Štátnu veterinárnu a potravinovú správu v Slovenskej republike a príslušnú krajskú veterinárnu a potravinovú správu.

Evidenciu o laboratórnych vyšetreniach v rámci tohto programu zhromažďuje a sumarizuje NRL – ŠVPÚ Bratislava.

Štátny veterinárny a potravinový ústav v Bratislave zasiela každý mesiac protokoly o vyšetrení úradných vzoriek a protokoly o vyšetrení vzoriek, ktoré sú pozitívne na invázne salmonely na Štátnu veterinárnu a potravinovú správu Slovenskej republiky.

10. Opatrenia v krídľoch nosníc v prípade podozrenia na výskyt a potvrdenie invázných Salmonel

Veterinárne opatrenia nariaďuje príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa a musia byť v súlade s týmito minimálnymi požiadavkami:

- žiaden kus hydiny nesmie opustiť halu, s výnimkou povolenia príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správy za účelom zabitia a neškodného odstránenia pod kontrolou alebo za účelom zabitia na bitúnkoch určených príslušnou regionálnou veterinárnou a potravinovou správou;
- keď bola hala infikovaná inváznymi salmonelami vyskladnená, musí sa vykonať dôkladná očista a dezinfekcia vrátane bezpečného odstránenia trusu alebo podstielky podľa postupu ustanoveného príslušnou regionálnou veterinárnou a potravinovou správou;
- po čistení a dezinfekcii sa musí vykonať kontrola účinnosti dezinfekcie pomocou bakteriologického vyšetrenia sterov z povrchov hál. Stery odoberá úradný veterinárny lekár príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správy a náklady na laboratórne vyšetrenie hradí chovateľ sám; haly môžu byť naskladnené zvieratami len v prípade, keď bakteriologickým vyšetrením sterov sa nezistia invázne salmonely;
- pri zabíjaní alebo likvidácii hydiny z nakazeného krídľa sa musia uplatňovať opatrenia na čo najväčšie zníženie rizika rozšírenia zoonóz; zabíjanie sa musí vykonávať v súlade s právnymi predpismi Spoločenstva o hygiene potravín; výrobky pochádzajúce z takýchto jedincov sa môžu uvádzať na trh na účely ľudskej spotreby v súlade s právnymi predpismi Spoločenstva o hygiene potravín. Ak takéto výrobky nie sú určené na ľudskú spotrebu, musia sa použiť alebo zlikvidovať v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1774/2002;
- vajcia pochádzajúce z krídľov s neznámym zdravotným štatútom, v ktorých existuje podozrenie na nákazu inváznymi sérotypmi salmonely alebo je potvrdená nákaza inváznymi sérotypmi salmonely, pri ktorých je stanovený cieľ zníženia počtu baktérií alebo ktoré boli označené za zdroj nákazy v konkrétnom prípade výskytu ochorenia pochádzajúceho z potravín u ľudí:

- a) možno používať na priamu ľudskú spotrebu len v prípade, že sú ošetrované spôsobom, ktorým sa zabezpečí zničenie všetkých sérotypov salmonely s významom pre verejné zdravie;
- b) sa považujú za vajcia triedy B, pričom sa môžu dodávať len do potravinárskeho a nepotravinárskeho priemyslu (podľa článku 2 ods. 4 nariadenia Komisie (ES) č. 557/2007 z 23. mája 2007, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1028/2006 o obchodných normách pre vajcia);
- c) vajcia triedy B z dôvodu zreteľného odlišenia od vajec triedy A sa pred uvedením na trh označia nasledovným označením: kruh s priemerom minimálne 12 mm, v ktorom je písmeno „B“ vysoké minimálne 5 mm, alebo jasne viditeľného farebného bodu s priemerom minimálne 5 mm (v súlade s článkom 10 nariadenia (ES) č. 557/2007)
- d) sa povolia na presun do baliarní len vtedy, ak príslušná regionálna veterinárna potravinová správa súhlasí s preventívnymi opatreniami na zabránenie krížovej kontaminácii vajec z iných kŕdľov.

10. 1. Postup nariad'ovania opatrení:

Za ohnisko nákazy sa označí vždy príslušný kŕdeľ, z ktorého bola pozitívna vzorka odobratá.

10. 1. A Opatrenia v prípade potvrdenia infekcie v odchove mládok:

1. v prípade jednodňových kurčiat

V prípade potvrdenia invázií salmonel u jednodňových kurčiat príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa nenariadi veterinárne opatrenia. Je na zvážení majiteľa, či v odchove jednodňových kurčiat pokračuje, alebo jednodňový materiál vyskladní.

2. v prípade mládok 2 týždne pred presunom do znáškovej fázy

V prípade potvrdenia invázií salmonel v truse, kŕdeľ mládok je považovaný za pozitívny (v ktorom je podozrenie na infikovanie invázií salmonelami) a príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa nariadi veterinárne opatrenia v rámci ktorých 1. týždeň vo fáze znášky musia byť odobraté úradne vzorky v súlade s bodom č. 9 B.

V prípade, keď úradné vzorky sú pozitívne, príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa nariadi veterinárne opatrenia v súlade s bodom č. 10. 1. B.

V prípade, keď úradné vzorky sú negatívne, príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa zruší veterinárne opatrenia.

10. 1. B Opatrenia v prípade podozrenia na výskyt invázií salmonel v produkčnej fáze úžitkových nosníc

Príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa v prípade potvrdenia výskytu invázií salmonel nariadi veterinárne opatrenia, ktoré musia obsahovať minimálne:

- Zákaz presunu hydiny z ohniska a do ohniska nákazy;
- Vykonať odber úradných vzoriek v ostatných kŕdľoch v chove v súlade s bodom č. 9 B písm. d);
- Vykonať odber potvrdzujúcich úradných vzoriek – na vylúčenie falošne pozitívnych výsledkov v ohnisku (v kŕdli) prostredníctvom úradných veterinárnych lekárov príslušných regionálnych veterinárnych a potravinových správ, jedným z nasledovných postupov:
 - V každom kŕdli musí byť odobratých 7 vzoriek a to nasledovne: z každej vzorky trusu a prachu sa na účely analýzy musí vytvoriť podvzorka s hmotnosťou 25 gramov; každá vzorka sa musí analyzovať samostatne;

• **Krdle chované v kliebkach**

5 vzoriek prirodzene zmiešaného trusu z pásu na trus, zhrnovača alebo hlbokých jám, v závislosti od typu chovu s kliebkami; každá zozbieraná vzorka z farmy by mala vážiť približne 200-300g a

2 vzorky prachu pod kliebkami (2x250ml)

• **Hydinárne s chovom na voľnom priestranstve**

5 párov návlekov na nohy na odber vzoriek (1 pár =1 vzorka);

1 vzorka prachu z pásu na vajíčka (250 ml);

1 vzorka prachu pozbieraná v rozdielnych častiach chovu (250 ml);

alebo

• bakteriologické vyšetrenie slepých čriev a vajcovodov 300 jedincov hydiny;

alebo

• bakteriologické vyšetrenie škrupiny a obsahu 4 000 vajec z každého krdla v dávkach najviac 40 vajec.

Okrem odberu vzoriek musí príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa overiť, že sa v krdli nepoužívajú antimikrobiálne látky, ktoré by mohli ovplyvniť výsledky analýz odobratých vzoriek (bod 9B)

– Vajcia pochádzajúce z ohniska (z príslušného krdla)

- možno používať na priamu ľudskú spotrebu len v prípade, že sú ošetrené spôsobom, ktorým sa zabezpečí zničenie všetkých sérotypov salmonely s významom pre verejné zdravie;
- sa považujú za vajcia triedy B, pričom sa môžu dodávať len do potravinárskeho a nepotravinárskeho priemyslu (podľa článku 2 ods. 4 nariadenia Komisie (ES) č. 557/2007 z 23. mája 2007, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1028/2006 o obchodných normách pre vajcia);
- vajcia triedy B z dôvodu zreteľného odlišenia od vajec triedy A sa pred uvedením na trh označia nasledovným označením: kruh s priemerom minimálne 12 mm, v ktorom je písmeno „B“ vysoké minimálne 5 mm, alebo jasne viditeľného farebného bodu s priemerom minimálne 5 mm. (v súlade s článkom 10 nariadenia (ES) č. 557/2007);
- sa povolia na presun do baliarní len vtedy, ak príslušný orgán súhlasí s preventívnymi opatreniami na zabránenie krížovej kontaminácii vajec z iných krdlov.

Potvrdzujúce úradné vzorky sa vyšetrujú len v NRL – ŠVPÚ Bratislava.

V prípade, keď výsledky laboratórneho vyšetrenia potvrdzujúcich úradných vzoriek sú negatívne a krdel' nosní podlieha tomuto národnému kontrolnému programu, príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa, zruší veterinárne opatrenia.

Laboratórne vyšetrenie potvrdzujúcich úradných vzoriek v prípade negatívnych výsledkov sú hradené zo štátneho rozpočtu.

Laboratórne vyšetrenie potvrdzujúcich úradných vzoriek v prípade pozitívnych výsledkov hradí chovateľ sám.

Vzor veterinárnych opatrení v prípade podozrenia na výskyt inváznych sérovarov salmonel je uvedený v prílohe č. 3.

V prípade, keď výsledky laboratórneho vyšetrenia potvrdzujúcich úradných vzoriek sú pozitívne, príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa nariadi v krdli nasledovné veterinárne opatrenia:

- všetky vtáky v hale musia byť zabitú v súlade s požiadavkami osobitného predpisu¹, úradný veterinárny lekár na bitútku je informovaný o rozhodnutí o zabití alebo musia byť zabitú a neškodne odstránené spôsobom, ktorý maximálne zníží riziko šírenia salmonely;
- keď bola hala infikovaná inváznyimi salmonelami vyskladnená, musí sa vykonať dôkladná očista a dezinfekcia vrátane bezpečného odstránenia trusu alebo podstielky podľa postupu ustanoveného príslušnou regionálnou veterinárnou a potravinovou správou;
- po čistení a dezinfekcii sa musí vykonať kontrola účinnosti dezinfekcie pomocou bakteriologického vyšetrenia sterov z povrchov hál; stery odoberá úradný veterinárny lekár príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správy a náklady na laboratórne vyšetrenie hradí chovateľ sám; haly môžu byť naskladnené zvieratami len v prípade, keď sa bakteriologickým vyšetrením sterov nezistia invázne salmonely.

Vzor veterinárných opatrení v prípade potvrdenia na výskyt inváznych sérovarov salmonel je uvedený v prílohe č. 4.

11. Epidemiologické šetrenie ochorení pochádzajúcich z potravín

Výskyt ochorení z potravín u ľudí

Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky (rezort Ministerstva zdravotníctva) – vykonáva epidemiologické šetrenie v prípade výskytu ochorenia z potravín u ľudí. V prípade podozrenia, že krdel' nosníc môže byť zdrojom nákazy ochorenia z potravín, príslušná regionálna úrad verejného zdravotníctva informuje ŠVPS SR a príslušnú regionálnu veterinárnou a potravinovú správu.

Pri epidemiologickom šetrení ochorení pochádzajúcich z potravín, za pozitívne sa považujú vzorky, v ktorých bola potvrdená prítomnosť sérovarov salmonel, ktoré spôsobili ochorenie u ľudí.

V prípade, keď príslušný regionálna úrad verejného zdravotníctva oznámi príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správe, že na základe epidemiologického šetrenia ochorení pochádzajúcich z potravín, krdel' nosníc môže byť zdrojom výskytu ochorenia u ľudí, príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa musí podozrenie došetrit' nasledovne:

Pre krdle nosníc nariadi nasledovné veterinárne opatrenia v prípade podozrenia na výskyt **baktérií rodu *Salmonella spp.*** ako pôvodcov nákazy u ľudí:

- Zákaz presunu hydiny z ohniska a do ohniska nákazy
- vykoná úradný odber vzoriek v krdli, v ktorom je podozrenie na výskyt baktérií rodu *Salmonella spp.* v súlade s bodom 9 B písm. c)
- Vajcia pochádzajúce z ohniska (z príslušného krdľa)
 - možno používať na priamu ľudskú spotrebu len v prípade, že sú ošetrené spôsobom, ktorým sa zabezpečí zničenie všetkých sérotypov salmonely s významom pre verejné zdravie;
 - sa považujú za vajcia triedy B, pričom sa môžu dodávať len do potravinárskeho a nepotravinárskeho priemyslu (podľa článku 2 ods. 4 nariadenia Komisie (ES) č 557/2007 z 23. mája 2007, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1028/2006 o obchodných normách pre vajcia);
 - vajcia triedy B z dôvodu zreteľného odlišenia od vajec triedy A sa pred uvedením na trh označia nasledovným označením: kruh s priemerom minimálne 12 mm, v ktorom je písmeno „B“ vysoké minimálne 5 mm, alebo jasne viditeľného

farebného bodu s priemerom minimálne 5 mm. (v súlade s článkom 10 nariadenia (ES) č. 557/2007)

- sa povolia na presun do baliarní len vtedy, ak príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa súhlasí s preventívnymi opatreniami na zabránenie krížovej kontaminácii vajec z iných kŕdľov.

V prípade, keď úradné vzorky sú negatívne, príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa môže zrušiť veterinárne opatrenia.

V prípade, keď úradné vzorky sú pozitívne, veterinárne opatrenia zostávajú v platnosti a príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa vykoná odber úradných potvrdzujúcich vzoriek nasledovne:

- Úradný veterinárny lekár z príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správy vykoná odber úradných potvrdzujúcich vzoriek – na vylúčenie falošne pozitívnych výsledkov v ohnisku (v kŕdli) jedným z nasledovných postupov:
 - V každom kŕdli musí byť odobratých 7 vzoriek a to nasledovne: z každej vzorky trusu a prachu sa však na účely analýzy musí vytvoriť podvzorka s hmotnosťou 25 gramov; každá vzorka sa musí analyzovať samostatne;
 - **Kŕdle chované v klietkach**
5 vzoriek prirodzene zmiešaného trusu z pása na trus, zhrňovača alebo hlbokých jám, v závislosti od typu chovu s klietkami; každá zozbieraná vzorka z farmy by mala vážiť približne 200-300g a
2 vzorky prachu pod klietkami (2x250ml)
 - **Hydinárne s chovom na voľnom priestranstve**
5 párov návlekov na nohy na odber vzoriek (1 pár =1 vzorka);
1 vzorka prachu z pása na vajíčka (250 ml)
1 vzorka prachu pozbieraná v rozdielnych častiach chovu (250 ml);

alebo

- bakteriologické vyšetrenie slepých čriev a vajcovodov 300 jedincov hydiny;
- alebo
- bakteriologické vyšetrenie škrupiny a obsahu 4 000 vajec z každého kŕdľa v dávkach najviac 40 vajec.

V prípade, keď úradné vzorky sú negatívne, príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa môže zrušiť veterinárne opatrenia.

V prípade, keď úradné potvrdzujúce vzorky sú pozitívne, príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa nariadi veterinárne opatrenia v prípade potvrdenia výskytu **baktérií rodu *Salmonella spp.*** ako pôvodcov nákazy u ľudí v súlade s prílohou č. 4.

12. Vakcinácia a používanie antimikrobiálnych látok

Pravidlá na používanie antimikrobiálnych látok a očkovacích látok v rámci tohto programu sú ustanovené v nariadení Komisie (ES) č. 1177/2006.

A: Vakcinácia

V súlade s článkom 3 ods. 3 nariadenia Komisie (ES) č. 1177/2007 v Slovenskej republike od 1. januára 2008 do 31. decembra 2009 je povinná vakcinácia všetkých mládok (v odchovnej fáze) znáškových nosníc proti *Salmonella enteritidis*, ktoré sú určené na produkciu vajec na ľudskú spotrebu.

Zásady, ktoré musia byť dodržané pri vakcinácii

- Náklady na nákup očkovacích látok budú hradené zo štátneho rozpočtu.
- Vakcinácia bude hradená len v prípade, keď je uskutočnená po 1. januári 2008.
- Výber vakcíny je na zvážení chovateľa resp. súkromného veterinárneho lekára a pri vakcinácii musia byť dodržané nasledovné zásady:
 - Vakcinácia je povolená inaktivovanými alebo živými markerovými vakcínami, ktoré sú registrované Ústavom štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv v Nitre (ÚŠKVBL Nitra). Zoznam vakcín proti *Salmonella enteritidis* registrovaných ÚŠKVBL Nitra sa nachádza v prílohe č. 8.
 - Živé očkovacie látky proti salmonelle sa nemôžu použiť v rámci národných kontrolných programov v prípade, že výrobca vhodným spôsobom bakteriologicky nezabezpečí rozlíšenie voľne žijúcich kmeňov salmonely od kmeňov očkovacej látky.
 - Dávkovanie, spôsob aplikácie a vakcinačné schéma musí byť v súlade s odporúčaniami výrobcu vakcíny.
 - Vakcinácia a revakcinácia v odchove musí byť ukončená najneskôr 3 týždne pred plánovaným presunom mládok do fázy znášky.

Postup vakcinácie a refundácie nákladov za nákup vakcinačných látok

Chovateľ v spolupráci so súkromným veterinárnym lekárom vypracuje vakcinačný program, ktorý musí byť v súlade s týmto programom. Tlačivo na vypracovanie vakcinačného programu sa nachádza v prílohe č. 5. Chovateľ predloží na schválenie vakcinačný program minimálne 2 týždne pred naskladnením jednodňových kurčiat na príslušnú regionálnu veterinárnu a potravinovú správu. V prípade krdľov naskladnených v januári, chovateľ nemusí dodržať termín 2 týždne. Príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa v prípade, že vakcinačný program vyhovuje požiadavkám tohto programu, potvrdí podpisom a pečiatkou schválenie vakcinačného programu priamo do tlačiva a originál vakcinačného programu odovzdá chovateľovi.

Vakcinačný program možno predložiť len na vakcináciu jedného turnusu (vakcinácia s revakcináciami). Pre každý krdel' musí byť vypracovaný osobitný vakcinačný program. Regionálna veterinárna a potravinová správa eviduje kópiu schváleného vakcinačného programu a požadovaný počet vakcinačných dávok a ďalšiu kópiu schváleného vakcinačného programu pošle na ŠVPS SR.

Po vykonaní vakcinácie súkromný veterinárny lekár potvrdí aplikáciu očkovacích látok svojim podpisom a pečiatkou priamo do originálnu schváleného vakcinačného programu. Chovateľ je povinný najneskôr do 7 pracovných dní (rozhodujúci je dátum odoslania faktúry) po vykonaní vakcinačného programu (celého turnusu) vystaviť faktúru na odberateľa ŠVPS SR a spolu so žiadosťou o úhradu predložiť na refundáciu na adresu ŠVPS SR. Uhradené budú len vakcíny nadobudnuté v súlade so schváleným vakcinačným programom.

Postup chovateľa je nasledovný:

Chovateľ, ktorému príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa schválila vakcinačný program vystaví faktúru na odberateľa ŠVPS SR a zašle ju spolu s nasledovnými prílohami:

a) v prípade zakúpenia očkovacej látky priamo v lekárni na základe receptu súkromného veterinárneho lekára:

- recept súkromného veterinárneho lekára;
- faktúra alebo účet z lekárne, z ktorých je zrejmé celkové množstvo zakúpených vakcinačných dávok a jednotková a výsledná cena za nakúpené vakcinačné dávky;
- originál schváleného vakcinačného programu, s potvrdením súkromného veterinárneho lekára o vykonaní vakcinácie;

alebo

b) v prípade zakúpenia očkovacej látky súkromným veterinárnym lekárom:

- faktúra za dodanú vakcínu, vystavená súkromným veterinárnym lekárom, z ktorej je zrejmé celkové množstvo zakúpených vakcinačných dávok a jednotková a výsledná cena za nakúpené vakcinačné dávky;
- originál schváleného vakcinačného programu, s potvrdením súkromného veterinárneho lekára o vykonaní vakcinácie.

Náklady za nákup očkovacích látok ŠVPS SR refunduje chovateľovi, pri jednotkovej cene 0,1 € za jednu očkovaciu dávku.

B: Používanie antimikrobiálnych látok

Antimikrobiálne látky sa nesmú používať ako osobitná metóda kontroly salmonely u hydiny.

Antimikrobiálne látky sa môžu použiť len za nasledovných výnimočných okolností:

- u hydiny nakazenej salmonelou a vykazujúcej klinické príznaky, ktoré by jej mohli spôsobovať nadmerné utrpenie; infikované krdle liečené antimikrobiálnymi látkami sa budú naďalej považovať za nakazené salmonelou. Toto použitie sa zakladá na výsledkoch bakteriologického odberu vzoriek a testovania citlivosti na antimikrobiálne látky;
- v prípade povolenia udeleného v jednotlivých prípadoch regionálnou veterinárnou a potravinovou správou na účely iné ako kontrola salmonely v krdli s podozrením na infekciu salmonelou, najmä v nadväznosti na epidemiologické vyšetrenie vypuknutia ochorenia z potravín alebo odhalenie salmonely v prevádzke; príslušná RVPS sa však v núdzových situáciách môže rozhodnúť povoliť ošetrovanie bez predchádzajúceho povolenia, no pod podmienkou odberu vzoriek úradným veterinárnym lekárom, ako je stanovené v písm. g) článku 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 854/2004, a okamžitého hlásenia ošetrovania príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správe; pokiaľ sa odber vzoriek nevykoná v súlade s ustanoveniami tohto odseku, krdle sa považujú za nakazené salmonelou.

Zásady pri používaní antimikrobiálnych látok:

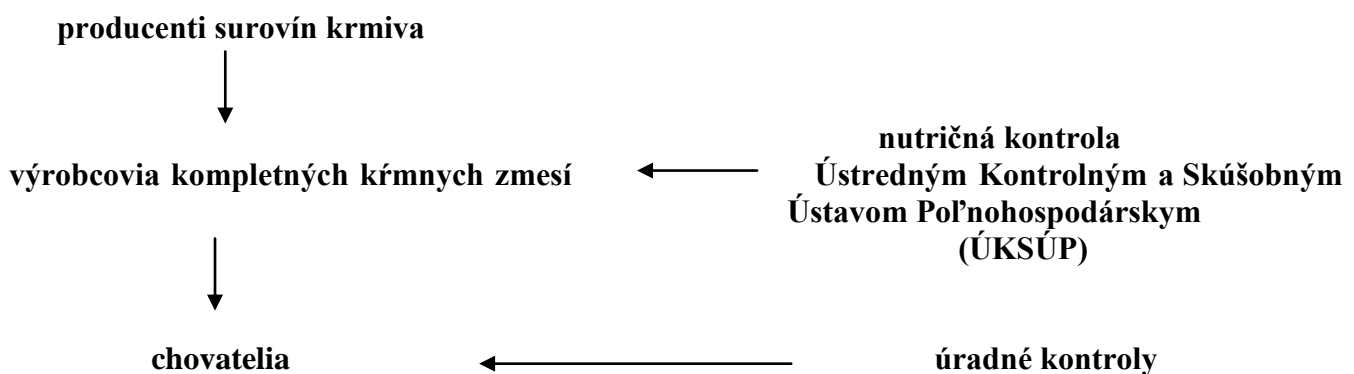
- Použitie antimikrobiálnych látok môže byť uskutočnené len so súhlasom a pod dohľadom príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správy.
- K ošetrovaniu môžu byť použité len antimikrobiálne látky registrované Ústavom štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv v Nitre.

- Požiadavky na použitie antimikrobiálnych látok sa nevzťahujú na látky, mikroorganizmy alebo prípravky povolené na použitie ako kŕmne doplnkové látky v súlade s článkom 3 nariadenia (ES) č. 1831/2003. o doplnkových látkach používaných vo výžive zvierat.

13. Registrácia chovov nosníc

Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky registruje chovy nosníc v súlade s § 39 zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti. Zoznam schválených chovov nosníc sa nachádza na webovej stránke Štátnej veterinárnej a potravinovej správy: www.svssr.sk. V súčasnosti (december 2008) Slovenská republika má 58 chovov dospelých nosníc.

14. Štruktúra produkcie krmiva pre hydinu a schéma odberu vzoriek krmív

Vo výrobníach kŕmnych zmesí ÚKSÚP kontroluje nutričnú hodnotu krmív.

Zdravotnú nezávadnosť používaných krmív vrátane kŕmnych zmesí priamo u chovateľa kontrolujú úradní veterinári lekári jednotlivých regionálnych veterinárnych a potravinových správ v rámci Veterinárnej Prevencie a Ochrany (VPO) krmív. VPO je vypracované na základe Národného Plánu kontroly krmív, ktorý pripravuje ÚKSÚP v spolupráci so Štátnou veterinárnou a potravinovou správou Slovenskej republiky. V rámci VPO krmiva sú úradné vzorky odoberané námatkovo priamo u chovateľa, pričom počet odberov a typ krmiva stanoví ŠVPS SR.

V prípade, keď chov nosníc je pozitívny na prítomnosť invázičných salmonel, tak v rámci epizootologického šetrenia (v súlade s bodom č. 15) úradný veterinárny lekár odoberá vzorky krmiva podávané zvieratám na farme nezávisle od VPO krmiva.

V prípade, keď úradné vzorky krmív vrátane kŕmnych zmesí na farme sú pozitívne a kŕmna zmes pochádza zo Slovenska, tak daný prípad postupu stanoví ÚKSÚP. V prípade, keď úradné vzorky kŕmnych zmesí na farme sú pozitívne a kŕmna zmes pochádza zo zahraničia, tak daný prípad je ohlásený prostredníctvom RAPID ALERT systému.

Hodnotiacim kritériom je neprítomnosť zárodkov rodu Salmonella v 1 g krmiva v súlade s Nariadením vlády č. 438/2006 Z. z. o nežiaducích látkach v krmivách a o iných ukazovateľoch bezpečnosti a použiteľnosti krmív. (nulová tolerancia pre rod Salmonella).

15. Identifikácia možného zdroja kontaminácie

V prípade potvrdenia inváznych sérovarov salmonel príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa vykoná epizootologické šetrenie s cieľom zistiť možný zdroj nákazy, v rámci ktorého overí možný pôvod infekcie v chove. V rámci epizootologického šetrenia:

- musí byť vykonaný úradný odber vzoriek krmív vrátane krmných zmesí v chove používaných na kŕmenie hydiny; keď je niektorá vzorka pozitívna na salmonely, príslušný orgán začne vyšetrovanie za účelom identifikácie zdroja kontaminácie prostredníctvom ÚKSÚP v rôznych štádiách výroby; náklady na vyšetrenie krmív vrátane krmných zmesí sú hradené zo štátneho rozpočtu;
- musí byť vykonaný úradný odber vzorky vody používanej na napájanie hydiny za účelom vykonania bakteriologického vyšetrenia na prítomnosť *Salmonella spp.*; náklady na vyšetrenie vody hradí chovateľ sám;
- musí byť prešetrené uplatňovanie pravidiel a kontrol týkajúcich sa odstraňovania a spracovania živočíšnych odpadov;
- musia byť prešetrené opatrenia biologickej bezpečnosti zavedené na farme;
- musia byť preverené všetky záznamy vedené na farme.

Správu o epizootologickom šetrení zašle príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa na príslušnú krajskú veterinárnu a potravinovú správu a na ŠVPS SR.

16. Vedenie záznamov na farmách

Evidencia záznamov v chovoch nosníc musí byť v súlade s nariadením Európskeho Parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 a nariadením Komisie (ES) č. 557/2007. Prevádzkovateľ chovov nosníc na požiadanie sprístupní všetky záznamy vedené na farmách orgánom štátnej správy vo veterinárnej oblasti.

Evidencia musí obsahovať najmenej tieto záznamy:

Pre chov :

- údaje o farme (názov prevádzkarne, adresa prevádzkarne, osoba zodpovedná za aktivity na farme)
- situačný plán farmy
- technológia a systém chovu
- meno a adresa súkromného veterinárneho lekára, ktorý vykonáva veterinárnu starostlivosť na farme
- zabezpečenie asanácie na farme
- proces odstránenia trusu a podstielky
- plán DDD činnosti
- pôvod, množstvo a druh dodaného krmiva dodaného alebo pripravovaného na mieste
- dátum dodania krmiva
- plán veterinárnej prevencie
- plán monitoringu v súlade s týmto programom
- ambulatná kniha – podávanie liečiv a vakcín zvieratám (dátum podania a ochranné lehoty)

- evidencia veterinárnych liekov, biologických prostriedkov pre vykonanie DDD
- evidencia premiestňovania zvierat;
- evidencia kontroly zdravia a mortality zvierat;
- evidencia návštev;
- plán školení zamestnancov
- evidencia vykonaných kontrol úradnými veterinárnymi lekármi (úradné záznamy z kontroly)
- plán kontroly zdravotnej nezávadnosti vody
- plán opatrení a technických vybavení v prípade extrémnych poveternostných podmienok

Pre každý krdel':

- Osobitné označenie každého krdľa chove,
- dátum príjmu hydiny – dátum naskladnenia,
- vek hydiny pri naskladnení,
- pôvod hydiny,
- počet hydiny,
- predpokladaný dátum brakovania a počet vyradených nosníc,
- denná produkcia vajec (len v prípade produkčnej fázy),
- počet a/alebo hmotnosť predaných alebo iným spôsobom dodaných vajec za deň (len v prípade produkčnej fázy),
- názvy a adresy odberateľov konzumných vajec (len v prípade produkčnej fázy),
- úhyny,
- sledovanie príjmu krmiva a vody,
- vakcinačný program (v prípade odchovu)
- prevedené vyšetrenia, zdravotné prehliadky a diagnóza stanovená ošetrojúcim veterinárnym lekárom a výsledky laboratórnych vyšetrení,
- výsledky kontroly účinnosti dezinfekcie,
- výsledky vyšetrení na prítomnosť salmonel prevedených v súlade s požiadavkami tohto programu.

Vysvetlivky:

1- Nariadenie vlády SR č. 315/2003, ktorým sa ustanovujú požiadavky na ochranu zvierat v čase ich zabíjania alebo usmrcovania;

17. Prílohy

- Príloha č. 1 - Skúmanie vzoriek
- Príloha č. 2 – Výsledky štúdie prevalencie salmonel v krdľoch nosníc v Slovenskej republike, ktorá sa vykonala podľa rozhodnutia Komisie č. 2004/665/EC
- Príloha č. 3 – Vzor veterinárnych opatrení nariadených regionálnou veterinárnou a potravinovou správou pri podozrení na infekciu inváznymi salmonelami
- Príloha č. 4 - Vzor veterinárnych opatrení nariadených regionálnou veterinárnou a potravinovou správou pri potvrdení infekcie inváznymi salmonelami
- Príloha č. 5 - Vakcinačný program pre vykonanie povinnej vakcinácie proti *Salmonella enteritidis* v odchove mládok znáškových nosníc v roku 2009
- Príloha č. 6 - Protokol o úradnom odbere vzoriek v rámci Národného kontrolného programu pre salmonelové infekcie v krdľoch nosníc kury domácej (*Gallus gallus*) produkujúcich vajcia na ľudskú spotrebu v Slovenskej republike v rokoch 2008 - 2010
- Príloha č. 7 – Typy vzoriek na zistenie infekcie *Salmonella spp.* u krdľov nosníc
- Príloha č. 8 - Zoznam vakcín proti *Salmonella enteritidis* registrovaných ÚŠKVBL Nitra

PRÍLOHA Č. 1

SKÚMANIE VZORIEK

1. Preprava a príprava vzoriek

Vzorky sa pošlú laboratóriám uvedeným v bode č. 5 v deň odberu expresnou poštou alebo kuriérom. V laboratóriu sa vzorky uskladnia v chlade až do rozboru, ktorý sa uskutoční do 48 hodín od ich prijatia.

Vzorky z návlekov na topánky:

- a) Dva páry návlekov na topánky (alebo „ponožiek“) je potrebné opatrne rozbaľiť tak, aby sa neuvoľnil príslušný trusový materiál, a vložiť ich do 225 ml pufrovanej peptónovej vody (PPV) zohriatej na izbovú teplotu.
- b) Vzorkou je potrebné pokrúžiť, aby sa kompletne namočila, a pokračovať v teste podľa detekčnej metódy uvedenej v odseku 2 tejto prílohy.

Iné vzorky trusu a prachu:

- a) Vzorky trusu sa odoberú, dôkladne premiešajú a následne sa odoberie 25 gramov podvzorky kultúry.
- b) 25 gramová podvzorka sa pridá do 225 ml PPV zohriatej na izbovú teplotu.
- c) V teste je potrebné pokračovať podľa detekčnej metódy uvedenej v odseku 2 tejto prílohy.

V prípade prijatia ISO noriem na prípravu trusu na účely zistenia salmonely sa uplatňujú ISO normy a nahrádzajú ustanovenia o príprave vzoriek.

Trus a vzorky prachu:

- a) V laboratóriu odvážte 200g z každej vzorky trusu alebo 50g z každej vzorky prachu a vložte do rovnakého množstva tlmivej peptónovej vody a jemne zmiešajte.
- b) Nechajte vzorku zmäknúť na 10-15 minút, potom jemne zamiešajte rukou, aby ste zistili, či sa prach úplne nasýtil.
- c) Hneď po zmiešaní odoberte 50 g zmesi a pridajte do 200 ml tlmivej peptónovej vody, ktorá bola predhriata na izbovú teplotu.
- d) V teste je potrebné pokračovať podľa detekčnej metódy uvedenej v odseku 2 tejto prílohy.

2. Detekčné metódy

Použije sa metóda, ktorú odporúča referenčné laboratórium Spoločenstva (RLS) pre salmonelu v Bilthovene v Holandsku. Táto metóda je opísaná v súčasnom znení návrhu prílohy D k norme ISO 6579 (2002): Zisťovanie *Salmonely* spp v truse zvierat a vo vzorkách v štádiu prvovýroby. V tejto metóde sa používa polotuhé médium (zmenené polotuhé médium Rappaport-Vassiladis, MSRV) ako jediné selektívne obohacujúce médium.

Sérotypový rozbor- NRL

Minimálne jeden izolát z každej pozitívnej vzorky sa podrobí sérotypovému rozboru podľa Kaufmann-Whiteovej schémy.

Alternatívne metódy

Čo sa týka vzoriek odobraných na podnet prevádzkovateľa môžu sa použiť metódy analýzy stanovené v článku 11 nariadenia (ES) č. 882/2004 namiesto metód prípravy vzoriek, detekčných metód a metód sérotypového rozboru stanovených v prílohe č. 1., pokiaľ je to povolené v súlade s normou EN/ISO 16140/2003.

Uskladnenie kmeňov

Minimálne kmene izolované z úradných vzoriek odobraných regionálnou veterinárnou a potravinovou správou sa uskladnia na účely budúcej fagotypizácie a testovania antimikrobiálnej citlivosti použitím bežných metód zbierania kultúr, ktoré musia zabezpečiť neporušenosť kmeňov na obdobie aspoň dvoch rokov.

Testovanie antimikrobiálnej citlivosti

Z epidemiologických dôvodov sa tam, kde je to možné, odporúča, aby bol jeden izolát každého sérotypu z každého krdľa použitý na testovanie antimikrobiálnej citlivosti. Pokiaľ je to možné, mali by sa používať kvantitatívne metódy a štandardy NCCLS.

PRÍLOHA č. 2 - Výsledky štúdie prevalencie salmonel v krdľoch nosníc v Slovenskej republike, ktorá sa vykonala podľa rozhodnutia Komisie č. 2004/665/EC

1, Sérovary *Salmonella* spp., ktoré boli izolované

Salmonella Enteritidis
Salmonella Typhimurium
Salmonella Anatum

2, Počet chovov, v ktorých jednotlivé sérovary boli izolované

Salmonella Enteritidis 4 chovy
Salmonella Typhimurium 1 chov
Salmonella Anatum 1 chov

3, Prevalencia *Salmonella* spp.

Salmonella spp. 40 testovaných chovov 4 pozitívne chovy 10 %
Salmonella Enteritidis 40 testovaných chovov 4 pozitívne chovy 10 %
Salmonella Typhimurium 40 testovaných chovov 1 pozitívny chov 2,5 %
Salmonella Anatum 40 testovaných chovov 1 pozitívny chov 2,5 %

4, Počet a prevalencia pozitívnych chovov (*Salmonella* spp.) podľa veľkosti chovov

veľkosť	do 1 000		1000-2999		3000-4999		5000-9999		10000-29999		≥30000	
Počet chovov	1		4		2		2		12		19	
	Počet pozitívnych chovov	% pozitívnych chovov	Počet pozitívnych chovov	% pozitívnych chovov	Počet pozitívnych chovov	% pozitívnych chovov	Počet pozitívnych chovov	% pozitívnych chovov	Počet pozitívnych chovov	% pozitívnych chovov	Počet pozitívnych chovov	% pozitívnych chovov
<i>Salmonella</i> spp.									3	25	1	5,2

5, Prevalencia *Salmonella* Enteritidis a Typhimurium

Salmonella Enteritidis 40 chovov 4 pozitívne chovy **10 %**
Salmonella Typhimurium 40 chovov 1 pozitívny chov **2,5 %**

6, 4, Počet a prevalencia pozitívnych chovov (*Salmonella enteritidis*) podľa veľkosti chovov

veľkosť	do 1 000		1000-2999		3000-4999		5000-9999		10000-29999		≥30000	
Počet chovov	1		4		2		2		12		19	
	Počet pozitívnych chovov	% pozitívnych chovov	Počet pozitívnych chovov	% pozitívnych chovov	Počet pozitívnych chovov	% pozitívnych chovov	Počet pozitívnych chovov	% pozitívnych chovov	Počet pozitívnych chovov	% pozitívnych chovov	Počet pozitívnych chovov	% pozitívnych chovov
Salmonella Enteritidis									3	25	1	5,2

7, 4, Počet a prevalencia pozitívnych chovov (*Salmonella Typhimurium*) podľa veľkosti chovov

veľkosť	do 1 000		1000-2999		3000-4999		5000-9999		10000-29999		≥30000	
Počet chovov	1		4		2		2		12		19	
	Počet pozitívnych chovov	% pozitívnych chovov	Počet pozitívnych chovov	% pozitívnych chovov	Počet pozitívnych chovov	% pozitívnych chovov	Počet pozitívnych chovov	% pozitívnych chovov	Počet pozitívnych chovov	% pozitívnych chovov	Počet pozitívnych chovov	% pozitívnych chovov
Salmonella Typhimurium									1	8,3		

Príloha č. 3 - Vzor veterinárnych opatrení nariadené regionálnou veterinárnou a potravinovou správou pri podozrení na infekciu inváznymi salmonelami

REGIONÁLNA VETERINÁRNA A POTRAVINOVÁ SPRÁVA.....
adresa:

č. j.:
vybavuje:

v, dátum

OPATRENIA

Regionálna veterinárna a potravinová správa, ako orgán štátnej správy vo veterinárnej oblasti, príslušný podľa § 8 ods. 3 písm. e), v súlade s § 17 ods. 3. zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti

nariaduje

pre:

Názov a meno majiteľa prevádzkarne:

IČO:

Farma:

Registračné číslo farmy:

Pre halu č.

veterinárne opatrenia

na kontrolu a prevenciu ochorenia – salmonelózy v chove nosníc druhu kury domácej (*Gallus gallus*) produkujúcich vajcia určené na ľudskú spotrebu

- 1) Ohniskom nákazy sa vymedzuje hala č.v rámci chovu (názov prevádzkarne, farma a registračné číslo farmy)
- 2) Zakazuje sa:
akýkoľvek presun hydiny zo ohniska a do ohniska nákazy
Termín: ihneď až do odvolania Zodpovedný:
- 3) Nariaduje sa:
Vykonať odber úradných vzoriek v ostatných krdľoch
Termín: ihneď Zodpovedný:
- 4) Vykonať odber potvrdzujúcich úradných vzoriek v hale č.(ohnisko), označiť z nasledujúcich postupov:
 - v závislosti od typu produkcie/typu zariadení sa musia rešpektovať nasledovné ustanovenia. V každej vybranej spoločnosti musí byť odobratých 7 vzoriek a to nasledovne: z každej vzorky trusu a prachu sa však na účely analýzy musí

vytvoriť podvzorka s hmotnosťou 25 gramov; každá vzorka sa musí analyzovať samostatne;

• **Krídle chované v kliebkach**

5 vzoriek prirodzene zmiešaného trusu z pása na trus, zhrnovača alebo hlbokých jám, v závislosti od typu hydinárne s kliebkami. Každá zozbieraná vzorka z farmy by mala vážiť približne 200-300g.

2 vzorky prachu pod kliebkami (2x250ml)

• **Hydinárne s chovom na voľnom priestranstve**

5 párov návlekov na nohy na odber vzoriek (1 pár =1 vzorka);

1 vzorka prachu z pása na vajíčka (250 ml)

1 vzorka prachu pozbieraná v rozdielnych častiach hydinárne (250 ml);

alebo

- bakteriologické vyšetrenie slepých čriev a vajcovodov 300 jedincov hydiny;

alebo

- bakteriologické vyšetrenie škrupiny a obsahu 4 000 vajec z každého krídla v dávkach najviac 40 vajec.

Termín: ihneď

Zodpovedný:

5) Vajcia pochádzajúce z krídla č.

Termín: ihneď až do odvolania

Zodpovedný:

Odôvodnenie:

Regionálna veterinárna a potravinová správavydáva tieto veterinárne opatrenia na základe pozitívneho výsledku laboratórneho vyšetrenia vzoriek odobratých dňa v rámci Národného kontrolného programu pre salmonelové infekcie v krídlach nosníc kury domácej (*Gallus gallus*) produkujúcich vajcia na ľudskú spotrebu v Slovenskej republike v rokoch 2008 – 2010

Poučenie o nákaze :

Salmonelóza hydiny je nebezpečná nákaza hydiny prenosná na človeka. Jej pôvodcom je aj *Salmonella enteritidis* potvrdená v kontrolovanom chove. Hydina, ktorá nákazu prekonala a uzdravila sa, môže byť trvalým zdrojom nákazy pre ostatnú hydinu, ale predovšetkým pre produkty určené na ľudský konzum (konzumné vajcia, mäso). Salmonelóza je veľmi nebezpečná alimentárna nákaza ľudí.

podpis a pečiatka

Doručuje sa:

Na vedomie:

ŠVPS SR Bratislava

KVPS.....

RÚVZ

Príloha č. 4 - Vzor veterinárnych opatrení nariadené regionálnou veterinárnou a potravinovou správou pri potvrdení infekcie inváznymi salmonelami

REGIONÁLNA VETERINÁRNA A POTRAVINOVÁ SPRÁVA.....
adresa:

č. j.:
vybavuje:

v, dátum

OPATRENIA

Regionálna veterinárna a potravinová správa, ako orgán štátnej správy vo veterinárnej oblasti, príslušný podľa § 8 ods. 3 písm. e), v súlade s § 17 ods. 3. zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti

nariaďuje

pre:

Názov a meno majiteľa prevádzkarne:

IČO:

Farma:

Registračné číslo farmy:

Pre halu č.

veterinárne opatrenia na zdoľanie nebezpečnej nákazy – salmonelózy v chove nosníc druhu kury domácej (*Gallus gallus*) produkujúcich vajcia určené na ľudskú spotrebu

1. Ohniskom nákazy sa vymedzuje hala č.v rámci chovu (názov prevádzkarne, farma a registračné číslo farmy)
2. Zakazuje sa:
akýkoľvek presun hydiny zo ohniska a do ohniska nákazy
Termín: ihneď až do odvolania Zodpovedný:
3. Nariaďuje sa:
zabitie všetkej hydiny v hale č. s následným neškodným odstránením kadáverov v asanačnom podniku.
Termín: Zodpovedný:
4. Vajcia pochádzajúce z krdľa č.
Termín: ihneď až do odvolania Zodpovedný:
5. Nariaďuje sa:
vykonať dôkladnú očistu a dezinfekciu vrátane bezpečného odstránenia trusu a podstielky (uviest' spôsob).

Termín:

Zodpovedný:

6. Nariaďuje sa: vykonať kontrolu účinnosti dezinfekcie po čistení a dezinfekcii pomocou bakteriologického vyšetrenia sterov z povrchov hál pred ďalším naskladnením zvierat.

Termín:

Zodpovedný:

Odôvodnenie:

Regionálna veterinárna a potravinová správa vydáva tieto veterinárne opatrenia na základe pozitívneho výsledku laboratórneho vyšetrenia potvrdzujúcich úradných vzoriek odobratých dňa v rámci Národného kontrolného programu pre salmonelové infekcie v krdľoch nosníc kury domácej (*Gallus gallus*) produkujúcich vajcia na ľudskú spotrebu v Slovenskej republike v rokoch 2008 – 2010

Poučenie o nákaze :

Salmonelóza hydiny je nebezpečná nákaza hydiny prenosná na človeka. Jej pôvodcom je aj *Salmonella enteritidis* potvrdená v kontrolovanom chove. Hydina, ktorá nákazu prekonala a uzdravila sa, môže byť trvalým zdrojom nákazy pre ostatnú hydinu, ale predovšetkým pre produkty určené na ľudskú spotrebu (konzumné vajcia, mäso). Salmonelóza je veľmi nebezpečná alimentárna nákaza ľudí.

podpis a pečiatka

Doručuje sa:

Na vedomie:

ŠVPS SR Bratislava

KVPS.....

Regionálny úrad verejného zdravotníctva

Príloha č. 5

**Vakcinačný program pre vykonanie povinnej vakcinácie proti *Salmonella enteritidis* v odchove mládok znáškových nosníc v roku 2009
v rámci Národného kontrolného programu pre salmonelové infekcie v krdľoch nosníc druhu
kury domácej (*Gallus gallus*) produkujúcich vajcia na ľudskú spotrebu v Slovenskej
republike v roku 2009**

Názov a meno majiteľa odchovnej prevádzkarne:.....

IČO:.....

Farma:.....

Okres/Kraj:.....

Registračné číslo farmy

Označenie krdľa:..... Označenie turnusu:

Dátum naskladnenia krdľa:.....

Pôvod krdľa (názov a adresa liahne/názov a adresa reprodukčného chovu, z ktorého násadové vajcia pochádzajú).....

Počet plánovaných zvierat v krdli, v ktorom sa má vakcinácia vykonať.....

Dátum plánovaného presunu mládok do produkčnej fázy:.....

Dátum plánovanej vakcinácie, aj revakcinácie:

Celkový počet plánovaných vakcinačných dávok v príslušnom krdli:.....

Názov vakcíny, ktorá sa má použiť:.....

Aktuálna cena jednej vakcinačnej dávky:.....

Súkromný veterinárny lekár, zodpovedný za veterinárnu starostlivosť v krdli:

Osoba zodpovedná za vykonanie vakcinácie:.....

Miesto:..... Dátum:.....

V prípade, keď chov má viac kŕdľov tak chovateľ/majiteľ pre každý kŕdeľ vypracuje osobitný vakcinačný program.

podpis a pečiatka osoby zodpovednej za vykonanie vakcinácie

podpis a pečiatka súkromného veterinárneho lekára

Schválenie vakcinačného programu:

Regionálna veterinárna a potravinová správa.....

Vypracovaný vakcinačný program predložený na Regionálnu veterinárnu a potravinovú správu dňa..... je v súlade s bodom č. 12 Národného kontrolného programu pre salmonelové infekcie v kŕdľoch nosníc kury domácej (*Gallus gallus*) produkujúcich konzumné vajcia v Slovenskej republike v rokoch 2008 – 2010.

podpis a pečiatka úradného veterinárneho lekára

Potvrdenie súkromného veterinárneho lekára o vykonaní vakcinácie:

Potvrdzujem, že v chove (názov prevádzkarne, názov farmy)s registračným číslom bola v dňoch: vykonaná vakcinácia proti *Salmonella enteritidis* v súlade s týmto vakcinačným programom. V kŕdli (označenie kŕdľa) bolo aplikovanýchdávok vakcíny (názov vakcíny)

podpis a pečiatka súkromného veterinárneho lekára

Príloha č. 6

Protokol o úradnom odbere vzoriek v rámci Národného kontrolného programu pre salmonelové infekcie v krdľoch nosníc kury domácej (*Gallus gallus*) produkujúcich vajcia na ľudskú spotrebu v Slovenskej republike v rokoch 2008 - 2010

Regionálna veterinárna a potravinová správa
Dátum vyplnenia:
Úradný veterinárny lekár/kód:
Názov prevádzkarne:.....
Adresa prevádzkarne:.....
Farma:Okres:Kraj:
Registračné číslo farmy:.....
Súkromný veterinárny lekár:Prítomný: áno nie

Celkový počet hydiny v deň odberu úradných vzoriek	Počet chorých	Počet uhynutých	Počet utratených

- Úradný odber vzoriek na účel kontroly:
- 1x ročne jedna úradná vzorka z každého krdľa nosníc v chove s najmenej 1 000 jedincami;
 - úradná vzorka z krdľa nosníc vo veku 24 týždňov (+/- 2 týždne), ktoré sa nachádzajú v halách, kde bol zaznamenaný výskyt salmonely v predchádzajúcom krdli;
 - úradná vzorka vo všetkých prípadoch podozrenia nákazy na *Salmonella spp.* v rámci epidemiologického vyšetrovania vypuknutia ochorenia z potravín v súlade s § 8 nariadenia vlády SR. č. 626/2004 Z.z.;
 - úradná vzorka zo všetkých krdľov nosníc v chove, v prípade zistenia výskytu *Salmonella enteritidis* alebo *Salmonella typhimurium* v danom chove;
 - úradná vzorka z úžitkového chovu nosníc na potvrdenie pozitívneho výsledku zo samokontroly chovateľa alebo pozitívneho výsledku úradnej vzorky;
 - úradná vzorka z dôvodu rozhodnutia príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správy - napr. z dôvodu podozrenia na falošne negatívne výsledky.
- Potvrdzujúci odber úradných vzoriek:
Dátum podozrenia na infekciu:

typ vzorky/počet.....

- 1 nosnica na vylúčenie prítomnosti inhibičných látok

Poznámky:.....

Podpis a pečiatka úradného veterinárneho lekára:

.....

Meno, podpis a pečiatka osoby zodpovednej za chov:

.....

Príloha č. 7

TYPY VZORIEK NA ZISTENIE INFEKCIE *SALMONELLA* SPP. U KRÍDEOV NOSNÍC

INDIVIDUÁLNE VZORKY

Hoci sa spôsob, ktorým sa odoberajú vzorky musí prispôbiť podmienkam, ktoré sú v testovanom chove, osoba, ktorá odoberá vzorky musí urobiť všetko preto, aby postupovala podľa doleuvedených ustanovení.

Krdle nosníc na voľnom priestranstve

1. Návleky na nohy v krdľoch nosníc na voľnom priestranstve

- 1.1. Tieto slúžia na odobratie vzoriek trusu/mokrých vzoriek z podlahy. Môžu ostať na nohách počas odberu ostatných vzoriek v hydinárni.
- 1.2. Návleky na nohy musia mať dostatočnú absorpčnú schopnosť, aby nasiakli vlhkosť. Prípustné sú aj Tubegauze „ponožky“.
- 1.3. Vstúpte do testovaného krdla a obujte si nové návleky – zvyčajne je jednoduchšie obuť si ich na čižmy, ktoré máte práve obuté. Na tieto si navlečte návleky na nohy na odber vzoriek alebo „ponožky“.
- 1.4. Navlhčite povrch návlekov na nohy použitím čo najviac odstraňujúceho riedidla (0.8% chloridu sodného, 0.1% peptónu v sterilizovanej dejonizovanej vode).
- 1.5. V závislosti od toho, koľko vzoriek sa má odobrať z použitých návlekov na nohy, si vhodne rozdeľte plochu krdla a kráčajte tak, aby ste každým párom návlekov prešli aspoň 100 m v rámci vybranej časti. Pohybujte sa tak, aby ste odobrali vzorky zo všetkých častí, vrátane znečistených častí, pokiaľ je bezpečné po nich kráčať. Tam, kde bol vyšpecifikovaný dostatok vzoriek z návlekov, osobitne odoberte vzorky zo znečistených miest. Uistite sa, že do odoberania vzoriek boli zahrnuté oddelené ohrady v krdli.
- 1.6. Po dokončení odoberania vzoriek vo vybranom sektore si opatrne vyzujte návleky, aby sa neuvoľnil prilepený materiál, vložte ich do tašky alebo nádoby a označte ho. Pokiaľ majú byť v tom istom krdli odobraté ďalšie vzorky postupujte podľa horeuvedených bodov 1.3 - 1.5 v ďalšej časti krdla.

2. Prach z krdľov nosníc na voľnom priestranstve

Musia sa používať masky proti prachu, ideálne počas celého odoberania vzoriek, ale určite vtedy, keď sa odoberajú vzorky prachu.

S chovateľom určite najlepšie miesta na zbieranie prachu v krdli. Zvyčajne je to na priehradkách ventilátora, ale aj na susedných lištách, trámoch, priečkach alebo potrubíach.

Niekedy je nevyhnutné požičať si rebrík na dosiahnutie najlepších miest na zbieranie prachu, ale lepšie je pozbierať prach z nižšie situovaných miest, ak sa tam prach nachádza.

Nedotýkajte sa pohybujúceho sa ventilátora, aby ste pozbierali prach.

Vyhýbajte sa odoberaniu prachu z miest v blízkosti zariadení na kŕmenie, pretože tu sa nachádza menej trusu.

Ak sa na zbieranie prachu používajú ventilátory, pozbierajte štyri podvzorky prachu, po stlačení vzorky naplňte 250 ml do plastovej nádoby alebo tašky. Podvzorky musia byť reprezentatívne rozmiestnené po celom krdli.

Ak je krdel' rozdelený do ohrád, do vzoriek musí byť zahrnutý prach zo všetkých ohrád.

Ak tam nie sú žiadne ventilátory, alebo sú neprístupné, pozbierajte prach z líšt, trámov a potrubia – podvzorky pozbierajte z desiatich odlišných častí krdľa tak, aby boli do vzoriek zahrnuté všetky ohrady.

Ak je prachu príliš málo, napríklad v malých prirodzene vetraných krdľoch na voľnom priestranstve, pozbierajte prach zo všetkých miest, kde sa nachádza. Ak je to potrebné, pomôžte si škrabákom. Ak sa nepodarí pozbierať žiadny prach, pozbierajte iný odpad alebo ďalšie vzorky z návlekov na nohy .

Po odobratí vzoriek sa ubezpečte, že sú správne označené.

3. Prach z pásov na vajcia v krdľoch na voľnom priestranstve

3. 1. Pásky zbierajúce vajcia z automatických hniezd zvyčajne vypúšťajú predsiene krdľa, kde sa zbiera vysypaný prach z pásov na vajcia do podnosu alebo na dlážku na konci pása. Často sa tiež dá materiál pozbierať z kief na druhom konci pása na vajcia v krdli.

3. 2. Dohodnite sa s farmárom, aby zapol pásky na vajcia, ale nečistil prach pred odobratím vzoriek.

3. 3. Ak je tam viacero pásov, pozbierajte materiál z každého z nich.

3. 4. Nezbierajte vzorky z pásov, ak sú zapnuté.

3. 5. Pomocou plastových rukavíc pozbierajte postačujúci prach z pásov, aby ste naplnili 250 ml plastovú nádobu alebo plastovú tašku po stlačení. Ak je objem vzoriek menší, nazbierajte toľko, koľko je možné.

3. 6. Po odobratí vzoriek sa ubezpečte, že sú správne označené.

Krdle nosníc v klietkach

4. Trus z pásov na trus, zhrňáčov alebo hlbokých jám

4.1. Trus z krdľa nosníc v klietkach sa odstraňuje tromi hlavnými spôsobmi:

(a) Pásky na trus pod každým radom klietok, ktoré sa pravidelne pohybujú a vyprázdňujú do špirálového vrtáku alebo dopravníka.

(b) Šachta na trus, keď sa deflektory pod klietkami dostávajú do hlbkej šachty pod krdľom.

(c) Šachta na trus vo viacradovom krdli, kde sa klietky vyklápajú a trus padá priamo do šachty.

4.2. V krdli je zvyčajne niekoľko úrovní klietok; ubezpečte sa, že v kompletnej vzorke sú zastúpené vzorky trusu zo všetkých radov. 5 vzoriek sa odoberie z každého krdľa podľa nasledovného popisu:

4.2.1 Pri systémoch s pásmi alebo zhrňáčmi požiadajte farmára, aby ich zapol v deň odberu vzoriek, predtým, než sa odber vykoná.

4.2.2 Pri systémoch s deflektormi pod klietkami a zhrňáčmi pozbierajte trus, ktorý sa zachytil na zhrňáči potom, ako bol zapnutý. Zabezpečte materiál z každého radu klietok, aby z každej vzorky bolo približne 200-300 g.

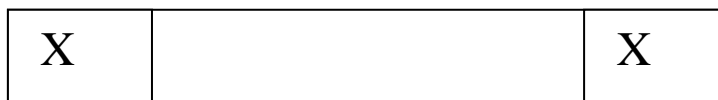
4.2.3 Pri viac radových systémoch, kde nie je ani pás ani zhrňáč bude nevyhnutné pozbierať trus zo šachty. Rukou zmiešajte kopu hnoja a pozbierajte 40 oddelených hrstí trusu, ktoré budú zo všetkých radov klietok a každá vzorka bude vážiť približne 200-300 g.

4.3. Pásky na trus: - z každej vzorky pozbierajte asi 200-300 g trusu z výstupných strán pásov. Na zhrňáči sa trus zhromažďuje na konci pásu, z ktorého sa dá ľahko pozbierať. Na každú vzorku použite nový pár plastových rukavíc a pozbierajte aspoň 20 hrstí z oddelených pásov na škrabáky, ak je to možné a zabezpečte, aby boli do záverečnej vzorky zahrnuté všetky oddelenia.

4.3. Po odobratí vzoriek sa ubezpečte, že sú správne označené.

5. Prach pod kliečkami

- 5.1. Ak má krdel' viac ako jedno poschodie, pozbierajte vzorky iba z nižšieho poschodia.
- 5.2. Použite nový pár umelohmotných rukavíc na každú vzorku a pozbierajte prach spod kliečok z 20 oddelených miest v krdli. Zahnuté musia byť všetky rady kliečok.
- 5.3. Použitím rukavice alebo škrabáka zmiešajte materiál na dlážke a vložte veľkú hrst' do nádoby alebo tašky na vzorky.
- 5.4. Pozbierajte vzorky z každého konca radu – približne jednu štvrtinu dĺžky radu z konca každého vybraného radu. = vzorkovací bod pod radmi kliečok

X – vzorkovací bod pod radmi kliečok

- 5.5. Kompletná vzorka musí do plna naplniť 250 ml nádobu alebo tašku na vzorky.
- 5.6. Po odobratí vzoriek sa ubezpečte, že sú správne označené .

NÁVOD NA POSTUP PRI ODOBERANÍ VZORIEK

ODPORÚČANÁ VÝBAVA

- Vozidlo na návštevy fariem hygienicky čisté
- Dezinfikované gumené čižmy
- Jednorazové návleky na nohy
- Jednorazová kombinéza
- Masky proti prachu
- Čiapka
- Inštrukcie na odoberanie vzoriek
- Pevná podložka na písanie a tlačivo na zapisovanie vzoriek
- Pero, ceruzka, vodotesná fixka
- Malá baterka
- Sterilné nádoby alebo tašky na vzorky
- Sterilné jednorazové rukavice
- Sterilné jednorazové škrabáky (napr. autoklávové stlačovače s dreveným jazýčkom)
- Topánky na odoberanie vzoriek
- Riedidlo na odstraňovanie
- Debna/krabica na náradie
- Dezinfekčný sprej
- Výbava na balenie a odosielanie vzoriek

Personál, odoberajúci vzorky musí dodržiavať zvyčajné bezpečnostné opatrenia, aby zabránil vypuknutiu alebo prenosu akéhokoľvek ochorenia z jedného chovu na druhý. Nasledovné údaje slúžia ako návod na odoberanie vzoriek.

1. Dohodnutie návštevy na farme

- 1.1. Konzultujte s chovateľom vopred termín odberu
- 1.2. Získajte podrobnosti o type ventilácie, zbierania vajec, odstraňovaní hnoja z vybranej hydinárne, ktoré pomôžu pri plánovaní odoberania vzoriek.
- 1.3. Provizórne dohodnite odoberanie vzoriek.
- 1.4. Zistite si opatrenia proti chorobám, ktoré od návštevníkov vyžaduje farmár.
- 1.5. Požiadajte farmára, aby včas zapol stroj na odvádzanie hnoja alebo zhrnovače v deň odoberania vzoriek a aby nečistil prach zo zberačov vajec a spod klietok, kým nebolo dokončené odoberanie vzoriek.
- 1.6. Návštevu si s farmárom dohodnite telefonicky pár dní pred odoberaním a uistite sa, že dátum a čas odberu stále platia.

2. Príprava na odber vzoriek na farme

- 2.1. Pripravte si požadované náradie. Pripravte si prázdne kontajnery, rukavice, návleky na nohy na odber vzoriek, atď., v prípade nehody. Nádoby a tašky na vzorky možno vopred označiť podľa záznamu vzoriek.
- 2.2. Zabezpečte, aby bolo vozidlo používané na odber vzoriek *čisté* zvonku aj zvnútra.
- 2.3. Skontrolujte, či je náradie starostlivo pripravené a či má ochranné oblečenie správnu veľkosť a je správne oblečené.

3. Príchod na farmu

- 3.1. Dodržiavajte opatrenia biologickej bezpečnosti, ktoré stanovil farmár.
- 3.2. Na farmu prídte v dohodnutom čase.
- 3.3. Vozidlo zaparkujte na čistom mieste mimo prašných výfukov, odpadových vôd alebo skládok odpadu.
- 3.4. Dezinfikujte kolesá a rámy kolies vozidla.
- 3.5. Upozornite farmára na svoju prítomnosť zvoncom, telefonickým systémom, trúbou auta alebo mobilným telefónom a nevchádzajte na hydinovú farmu bez povolenia farmára alebo vedúceho.
- 3.6. Pokiaľ je k dispozícii, použite ochranné oblečenie farmy. Pokiaľ nie je k dispozícii, oblečte si jednorazovú kombinézu, rukavice, dezinfikované vodotesné čižmy a návleky na nohy.
- 3.7. Požiadajte farmára, aby poskytol údaje o testovanom krdli, plán krdľa a aby zapol v krdli svetlá.
- 3.8. Ak je to nevyhnutné, požiadajte farmára, aby vám požičal rebrík alebo niečo na zbieranie prachu z najvhodnejších miest.
- 3.9. Zapisujte si požadované údaje o farme a o krdli do príslušného tlačiva. (Je nevyhnutné zaznačiť veľkosť krdľa, typ krdľa, typ krdľa, dátum a typ vakcinácie, vek krdľa, ventiláciu, zber vajec a spôsob odstraňovania hnoja).

4. Odber vzoriek

- 4.1. Postupujte podľa návodu na odoberanie vzoriek, aké vzorky sa majú odobrať vo vybranom krdli.
- 4.2. Odoberte najcharakteristickejšie vzorky, ktoré zahŕňajú rozličné časti krdľa.
- 4.3. Medzi každou vzorkou si vymeňte rukavice.
- 4.4. Zabezpečte, aby boli údaje o farme, číslo vzorky a typ vzorky jasne vyznačené na kontajneri so vzorkami alebo detailne popísané na zázname o vzorkách.

4.5. Po odobratí všetkých vzoriek z farmy skontrolujte, že sú správne označené a boli vyplnené všetky tlačivá (žiadanka a protokol o úradnom odbere vzoriek)

5. Odchod z farmy

5.1. Pokiaľ je to možné, zbavte sa jednorazového vybavenia na farme.

5.2. Ak ste použili vlastné čizmy, riadne ich očistite a dezinfikujte.

5.3. Starostlivo si umyte ruky a po vysušení použite gél na báze alkoholu.

5.4. Po odchode z farmy znovu dezinfikujte kolesá a rámy kolies. Pokiaľ je vozidlo viditeľne špinavé alebo zaprášené, *umyte ho* pred návštevou ďalšej farmy.

6. Odoslanie vzoriek do laboratória

Tašky alebo nádoby so vzorkami vložte do príslušného nepremokavého vaku a vonkajšieho kontajnera, na vonkajšiu časť pripevnite administratívne údaje.

Zabezpečte, aby bol balík bezpečne zabalený a jasne označený adresou laboratória a požadovaným bezpečnostným označením.

Balík so vzorkami odošlite expresne v deň odobratia vzoriek do laboratória, ktoré vzorky otestuje. Telefonicky oznámte odoslanie vzoriek laboratóriu.

Príloha č. 8

Zoznam vakcín proti *Salmonella enteritidis* v chovoch hydiny registrovaných ÚŠKVBL Nitra

Imunopreparáty registrované v SR ku dňu 5.12.2008

NÁZOV	FORMA	CHARAKTERISTIKA	ÚČINNÁ LÁTKA	DRUH	INDIKÁCIA	APLIKÁCIA	BALENIE	VÝROBCA	REG.Č	MAH
AviPro Salmonella vac E lyof.	lyof.	živá	Salmonella enteritidis (Sm 24/Rif 12/Ssq)	hyd.	Salmonelóza	v pit. vode	(1x, 10x) 1000, 2000, 5000 dáv.	LHL, D	97/103/04-S	Lohmann, D
Gallimune SE inj.	emul.	inakt.	Salmonella enteritidis, phagus typ 4	hyd.	Salmonelóza	i. m., s. c.	(1;10)x1000d	MEW, I	97/041/01-S	Merial, I
Gallimune SE+ST inj.	emul.	inakt.	Salmonella enteritidis, phagus typus 4, Salmonella Typhimurium DT 104	hyd.	Salmonelóza	i.m.	300ml (1000d)	MEW, I	97/018/07-S	Merial, F
Gallivac SE lyof.	lyof.	živá	Salmonella enteritidis, phagus typ 4	hyd.	Salmonelóza	v pit. vode	10x1000d; (1;12x)5000d;	IMD, D	97/034/04-S	Merial, F
Nobilis Salenvac T inj.	susp.	inakt.	Salmonella enteritidis PT4, Salmonella typhimurium DT104	hyd.	Salmonelóza	i. m.	250ml; 500ml; (dáv.=0,5ml; núdzovo:0,1ml 1dňovým, 0,5ml revakc.)	IVT, NL	97/019/04-S	Intervet, NL
Poulvac iSE	emul.	inakt.	Salmonella enteritidis (Bacteriophagum typus 4)	hyd.	Salmonelóza	i.m.	10liek(1000d)	FD Vet ESP	97/046/06-S	Fort Dod., NL